

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finnmarkun staatinhallittija*

Handlingsplan 2019-2022

Regionalt miljøprogram
for Troms og Finnmark

Tiltak 2021

Om handlingsplanen

Handlingsplan 2019-2022 er en plan over aktuelle tiltak i tilknytning til det enkelte miljøtema i *“Regionalt miljøprogram for Troms og Finnmark 2019-2022”*.

Hovedmål for Regionalt miljøprogram er:

«Å styrke miljøarbeidet i jordbruket og synliggjøre jordbrukets miljøinnsats i Troms og Finnmark».

I tillegg er det formulert mål under hvert satsingsområde. Disse målene fremkommer i tiltakstabellen under hvert satsingsområde.

De syv miljøtemaene er:

- Kulturlandskap
- Kulturmiljøer og kulturminner
- Biologisk mangfold
- Tilgjengelighet og friluftslivsverdier
- Forurensning i kulturlandskapet
- Klima
- Økologisk drift

(Rekkefølgen er ikke prioritert)

Tiltak som helt eller delvis gjennomføres i 2019-2022 er tatt med i planen. Tiltakene som er med, er på ulike stadier. I prosjekter der ansvarlige, samarbeidspartnere og varighet er avklart, er dette tatt med. Der tiltaket er på planleggingsstadiet er ikke alle rubrikkene fullstendig utfylt i planen.

Regionalt miljøtilskudd fikk ny felles forskrift for Troms og Finnmark i 2019. Flere av tiltakene innenfor den nye forskriften skal evalueres etter søknadsomgangen 2019. Det vil da bli vurdert om tiltak skal tas ut eller inn av forskrift, eller utvides/presiseres. Dette gjelder tiltak for tilrettelegging for pollinatorer, tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl, ugrasbekjempelse i radkulturer, miljøavtale, vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet og skjøtsel av kulturhistoriske områder. Hvis større endringer vurderes, skal forskriften sendes ut på ny høring.

Handlingsplanen rommer både tiltak som er igangsatt, og tiltak en har intensjoner om å komme i gang med i løpet av året. Planen er ikke forpliktende for de som er ført opp som samarbeidspartnere. Dette fordi det i mange tilfeller vil være nødvendig med en avklaring av deltakelse i løpet av året.

Handlingsplanen blir til ved at Statsforvalterens landbruksavdeling lager en skisse til plan ut fra kjennskap til igangsatte og planlagte aktiviteter. Skissen sendes så på en bred innspillsrunde i partnerskapet, der faglagene, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og Sametinget er sentrale aktører.

Handlingsplan for 2019-2022 ble vedtatt av Partnerskap landbruk i Troms og Finnmark i møte 14.03.2019. Planen er fireårig, men justeres årlig. Handlingsplan for det kommende året skal være justert og vedtatt av Partnerskap landbruk ved utgangen av november året før. Oppdatert handlingsplan for 2021 ble vedtatt i partnerskapet 26.11.2020.

I innspillsrunden til handlingsplanen for 2021 kom det inn en rekke innspill til endringer i tilskuddsordningen *regionale miljøtilskudd*. Disse innspillene må behandles i en egen prosess, i samsvar med Landbruksdirektoratets rammer for denne tilskuddsordningen.

Eventuelle endringer i ordningen legges inn i handlingsplanen for regionalt miljøprogram ved neste rullering høsten 2021.

2021

1. Kulturlandskap

Mål: Vi vil ha et aktivt landbruk som gjennom sin aktivitet tar vare på kulturlandskapet

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionale miljøtilskudd: Drift av bratt areal	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionale miljøtilskudd: Drift av beitelag	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionale miljøtilskudd: Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionale miljøtilskudd: Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionale miljøtilskudd: Slått av verdifulle jordbrukslandskap	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionale miljøtilskudd: Skjøtsel av åkerholmer og gårdsdammer	Kommunene		Fortløpende	I gang
SMIL-midler: kulturlandskapstiltak og planleggingstiltak	Kommunene		Fortløpende	I gang
UKL (utvalgte kulturlandskap i jordbruket) tilskuddsmidler	Kommunene	SF, FK, Sametinget	Fortløpende	I gang
Utvelgelse av kulturlandskap til KULA-prosjektet	SF, Sametinget	Riksantikvaren		I gang
Oppfordre og stimulere til bruk av ny teknologi for å målrette beiting i spesielt utvalgte kulturlandskap. Økt kunnskap om bruk av No Fence.	Næringa, SF		Fortløpende	Anbefalt
Tilskudd til tiltak i beiteområder	Kommunene		Fortløpende	I gang

2. Kulturminner og kulturmiljøer

Mål: Vi vil ta vare på jordbrukets kulturminner, bygningsarv og driftsformer

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionalt miljøtilskudd: Drift av seter	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner	Kommunene		Fortløpende	I gang

Regionalt miljøtilskudd: Skjøtsel av steingjerder, bakkemurer, trerekker og alléer	Kommunene		Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Skjøtsel av kulturhistoriske områder – videre utvelgelse av områder til forskrift sammen med kommunene	SF/Kommunene		Fortløpende	I gang
SMIL-midler: kulturminnetiltak, planleggingstiltak	Kommunene		Fortløpende	I gang
Tilskuddsmidler til bygningsvern (Redningsplanken)	FK, Sametinget, Kulturminnefondet, Fortidsminneforeningen, Norsk kulturarv		Årlig	I gang
UKL (utvalgt kulturlandskap i jordbruket) tilskuddsmidler	Kommunene	SF, FK, Sametinget	Årlig	Midler lyses ut årlig
Skoltebyen i Neiden som nytt UKL-område. Oppstart av arbeid med forvaltningsplan i 2021	SF/Kommunen	Sametinget, Várjjat Sámi Musea	Fortløpende	Etablert i 2020

3. Biologisk mangfold

Mål: Vi vil bevare det biologiske mangfoldet i jordbruket

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionalt miljøtilskudd: Slått av slåtteyr og slåttemark	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
SMIL-midler: stimulere til og veilede om muligheter for kulturlandskapstiltak, planleggingstiltak	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
UKL (utvalgt kulturlandskap i jordbruket) tilskuddsmidler	Kommunene	SF/FK/Sametinget	Årlig	Midler lyses ut årlig

Innarbeide tilskuddsordning i RMP: <i>Tilrettelegge for pollinatorer</i>	SF			Når neste anledning byr seg

4. Tilgjengelighet og friluftslivsverdier

Mål: Vi vil legge til rette for allsidig bruk av jordbrukets kulturlandskap

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionalt miljøtilskudd: Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
SMIL-midler: kulturlandskapstiltak	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
UKL (utvalgt kulturlandskap i jordbruket) tilskuddsmidler	Kommunene	SFFK/Sametinget	Årlig	Midler lyses ut årlig

5. Forurensning i kulturlandskapet

Mål: Vi vil redusere forurensningen fra jordbruket

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionalt miljøtilskudd: Kantsone i eng	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Ugrasbekjempelse i radkulturer	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Miljøavtale	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
SMIL-midler: tiltak som reduserer forurensning i landbruket (klimagasser, fosfor/opphopning av næringsstoffer i vassdrag, miljøgifter)	Kommunene	SF, Troms FK	Fortløpende	I gang
SMIL-midler: tiltak for reetablering av vegetasjonssoner langs vassdrag der disse ikke er tilstrekkelige	Kommunene	SF, næringa	Fortløpende	I gang
Håndtering av rundballeplast – trenger gode ordninger for håndtering på gårdsnivå og levering i hele regionen	SF	Kommunene, næringa	2019-21	Anbefalt

Regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram revideres og tiltak konkretiseres når det gjelder landbruk	FK	SF, vannområder, kommuner, vannområdekoordinatorer	Reg. plan vedtatt 10.12.15 – skal revideres innen 2022	Tiltak for landbruk mangler. Status forurensning landbruk bør oppdateres.
Fortløpende oppdatering av status vannforekomster (vann-nett.no)	SF	Troms FK, vannområder, kommuner vannområdekoordinatorer	Fortløpende	I gang
Følge opp miljømålene i regional vannforvaltningsplan gjennom å: 1) I vannforekomster der miljømålene er nådd: • Ivareta tilstrekkelige vegetasjonssoner langs vassdrag med årssikker vannføring • Følge opp at det gjødsles og sprøytes iht. gjødslingsplan/sprøytejournal 2) I vannforekomster der miljømålene ikke er nådd: • Gjenopprette og kreve tilstrekkelige vegetasjonssoner langs vassdrag med årssikker vannføring • Iverksette tiltak for å redusere avrenning, f.eks. kreve redusert gjødsling (spesielt fosfor), innføre miljøplaner (RMP)	Kommunene	SF (produksjonstilskudd, SMIL, drenering, nydyrking)	www.vann-nett.no	I gang

6. Klima

Mål: Vi vil at jordbruket i Troms og Finnmark skal ta sin del av ansvaret for å redusere utslipp av klimagasser

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Regionalt miljøtilskudd: Spredning av husdyrgjødsel om våren og/eller i vekstsesongen	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Spredning av husdyrgjødsel ved nedfelling eller nedlegging	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang

Regionalt miljøtilskudd: Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Regionalt miljøtilskudd: implementering av tiltak klimarådgivning				
SMIL-midler: forurensingstiltak	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	Kommunene	SF	Fortløpende	I gang
Klima- og miljøtilskudd (planlegging, formidling)	SF		Fortløpende	I gang
Klimaprojektet	SF	Kommuner	Fortløpende	I gang
Stimulere til bruk av fossilfri rundballeplast	Næringa		Fortløpende	Anbefalt
Utrulling av klimakalkulatoren .	Landbruksnæringa	Felleskjøpet, TINE, Nortura, NLR		I gang
Kurs for bøndene i bruk av data og kartprogrammer. Bakgrunn: Det kreves en viss grad av datakunnskaper for å kunne søke om regionale miljøtilskudd. Bedre kunnskap kan bidra til flere søkere på regionale miljøtilskudd.	SF/kommunene		2021	Anbefalt

7. Økologisk drift

Mål: Vi vil at økologisk jordbruk skal bidra til at jordbruket i Troms og Finnmark blir mer miljøvennlig og bærekraftig

Tiltak	Ansvarlig	Samarbeidspartnere	Varighet	Status
Økomatpris Nord-Norge	SFTF, SF Nordland		Årlig	I gang
Fagsamling økologisk grovfôrproduksjon	NLR			Anbefalt
Økologisk førsteråd, grupperåd og videre rådgivning	NLR		Kontinuerlig	I gang

Forkortelser

SFTF – Statsforvalteren i Troms og Finnmark (tidligere Fylkesmannen i Troms og Finnmark)

SF – Statsforvalteren (tidligere fylkesmannen)

FK – fylkeskommunen

NLR – Norsk landbruksrådgiving

2021